

Ökumenikus vespera az evangélikus templomban, 2010. április 9.
(Fotó: Dénes Gabriella)

tó hirdette. A szombat esti vesperát a kolozsvári evangélikus templomban tartották, és pedig a kolozsvári ökumenikus vesperák sorozatának különleges alkalmaként: ígét hirdetett d. dr. Geréb Zsolt teológiai tanár, liturgikus szolgálatot végzett a Schola Gregoriana Monostorinensis és a PTI Graduál-kórusa Jakabffy Tamás irányításával.

A konferenciát záró vasárnap délelőtti istentiszteleten Somfalvi Edit teológiai tanár hirdette Isten ígését és a dr. Sógor Csilla által vezetett PTI Graduál- kórusa énekelt három tételt az *Öreg graduál*ból.

A konferencia megszervezésének és lebonyolításának anyagi hátterét a konferencia védnökei biztosították: Sógor Csaba európai parlamenti képviselő (Európai Néppárt), dr. Pap Géza, az Erdélyi Református Egyházkerület püspöke, Adorjáni Dezső Zoltán, a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház püspöke, valamint Bálint Benczédi Ferenc, az Erdélyi Unitárius Egyház püspöke.

A tudományos konferencia előadásainak teljes szövegét a *Református Szemle* fogja megjelentetni.

Benkő Tímea

In Memoriam Tövissi Ildikó (1958–2011)

Válasz egy utolsó üzenetre

Tövissi Ildikó 1958 májusában született Kolozsváron, értelmiségi szülők első gyermeként. Alaptanulmányait a város zeneiskolájában és a volt református leánygimnáziumban végezte. A Babeş–Bolyai Tudományegyetem Filológiai Karának magyar-német szakán szerzett egyetemi oklevelet. 1982-től magyar szakos tanárként dolgozott Székelyudvarhelyen. 1990-ben több társával együtt itt vett részt a helyi szabad sajtó létrehozásában: ő volt a *Hídfő* című közéleti-művelődési lap egyik alapítója. 1990 decemberétől a Román Televízió alig egy éve újraindult magyar adásának szerkesztője lett.

Több mint húsz éven át végzett tévészerkesztői pályafutása alatt a riporter és szerkesztői munka tökéletesítésén fáradozott. *Alma mater* című rovatában a tanuló ifjúság

sorskérdéseire irányította a nézők figyelmét. A megfogyatkozott nemzedék, a *Mondd, mit érlel...* és az *Írók, költők, könyvek* című portrészorozataiban a hazai értelmiség és a művészvilág legjelesebb, legkreatívabb és erdélyi magyar létünkhöz leghűségesebb személyiségeivel ismertette meg a közönséget. *Anyanyelvi őrzéskönyv* című nyelvhelyességi rovatával a magyar nyelv helyes használatára, ápolására és megbecsülésére oktatót kiscsit és nagyot, kívülről és szakmabelit.

Egyházi vonatkozású műsorai tanúskodtak mély evangéliumi hitéről. A 90-es évek eleje óta folyamatosan szerkesztett vallási témájú alkotásai a több mint nyolc évfolyamot megért *Út, igazság, élet* című rovatában csúcsonyolttak ki. E műsorokban a lelki-szellemi élet legalapvetőbb és szívet-elmét egyaránt elgondolkodtató kérdéseivel foglalkozott. Ez utóbbinak igen értékes kísérője lett 2005 decemberétől a *Hitéletünk tárgyi öröksége* címet viselő, a restaurációk témakörével foglalkozó sorozata.

Nagypéntek éjszakáján, a *Református Gyülekezetek Imaközösségének*, a REFOHÁSZ-nak elindítása után továbbítottam televíziós barátainak, Antal Áronnak és feleségének, Tövissi Ildikónak azt a riportfilmet, amelyet Kiss Gábor, az *Agnus Rádió* munkatársa készített Alsórákoson. A riportfilm arról szólt, hogy a szorongatott helyzetben lévő alsórákosi gyülekezetet felkereste kb. negyven református lelkipásztor, akik részt vettek húsvét nagyhetének szerda esti bűnbánati istentiszteletén, és a gyülekezet vizsgálatára közösen elfogadták az ún. *Alsórákosi Nyilatkozatot*. A riportfilm Antal Áron és Tövissi Ildikó számára történő továbbításának oka az volt, hogy néhány nappal korábban őket hívtam fel az ügyben, hogy ha Alsórákoson az eredeti terv szerinti ökumenikus istentiszteletre kerül sor, készítsenek helyszíni tudósítást az eseményről. Meg is ígérték, és megtették az előkészületeket is. A terv időközben megváltozott, és a kiszállás elmaradt.

A sok szervezés, levelezés, telefonálás és utazás lázában a virágvasárnap előtti beszélgetést követően először nagypéntek éjszakáján gondoltam rájuk, és átküldtem számukra az *Agnus Rádió* riportját azzal a szándékkal, hogy hamarosan továbbítom a REFOHÁSZ elindulásáról szóló hírt is, hiszen éppen Ildikó véleményére voltam a legkíváncsiabb. Vele sokszor beszélgettem arról, hogy a lelkipásztorok és a gyülekezetek egymással való szorosabb lelki közösségén sürgősen munkálkodni kell, másképpen maga az egyház és a nép indul lassú, de biztos sorvadásnak.

Csaknem két órával később érkezett vissza hozzám a hír Árontól, hogy felesége, Ildikó, a nagypénteki levél másikk címzettje már húsvét nagyhetének hétfőjén hazaköltözött Teremtő Urához, és földi porsátorát nagycsütörtök csendjében nyugalomra is helyezték a Házsongárdi temetőben. Éjfél utáni telefonbeszélgetésünk alkalmával maga Áron barátom nyugtatott hihetetlen hitbeli erővel, és biztatott a feltámadás örömhírével, miközben alig tudtam felocsúdni az ilyenkor mindig feltörő érzés, az elmulasztott alkalmak feletti önvád kábulatából. Áron válasza pedig Ildikó nevében is így hangzott: „Neked akkor más volt a dolgod. És az is fontos ügy volt. Ildikó is így akarta volna. Ő pedig most jó helyen van: hazatért.”

A hazai televíziós riportok egyik legnagyobb művésze és esztétája, édes anyanyelvünk egyik legéberebb őrzője, az egyházi és nemzeti ügyekre nem csupán hihetetlen világossággal ráérző, hanem azokat szakmai szempontból is a maguk mélységében ismerő Tövissi Ildikó, akinek riportjai évtizedek óta meghatározták Erdély egyházi, szellemi, művészi és társadalmi valóságáról alkotott képünket, aki Erdély szinte minden templomát, iskoláját, parókiáját és plébániáját ismerte, Tövissi Ildikó, akivel oly sok személyes beszélgetést folytathattam, és akitől emberség, hit, becsület és magyar ke-

resztyéni lelkület tekintetében annyi mindent tanulhattam, akinek erkölcsi véleménye sok tekintetben mértékadóbb volt számomra az adott kérdésben állítólag jártas szakemberekénél is, Tövissi Ildikó úgy távozott az életemből, hogy... még leírni is iszonyú: úgy távozott, hogy észre sem vettem. Úgy tért haza, ahogy élt: távozásában is a rá jellemző páratlan díszkrécióval viselkedett. Előzetes bejelentés és mindenféle feltűnés nélkül, a legelőkelőbb gesztussal visszavonult. Még hazatérésével sem kívánta elvonni a figyelmemet attól az ügytől, amelynek a virágvasárnapot megelőző és követő napok minden percét odaszenteltem.

A nemes ügy az ő számára is mindig elsőbbséget élvezett: de vajon „az ügy” mellett odafigyeltem-e eléggé őreá, az emberre? Őreá, aki az ügy szolgálatában mindvégig ügy alkotott, hogy a képernyőn őt magát alig lehetett látni, távoztában mégis nagy hiányt hagyott maga után? És vajon az az ügy, az erdélyi református lelkipásztorok és gyülekezetek imádságos egymásra találásának ügye, az az ügy, amitől nem vettem észre az ő hazaköltözését, amelyről éppen vele annyiszor beszélgettem, amelynek elindítására és felvállalására ő maga oly sokszor biztatott, és amelynek nagypénteki elindítását éppen neki, az újságírónak akartam lelkendezve elújságotni, vajon az az ügy – *ez az ügy* – megéri-e azt, aki ő volt? Megéri-e, meg fogja-e érni valaha ez az ügy, a mi közös ügyünk azt, hogy egyszer megbocsássam magamnak ezt a végzetes „figyelmetlenséget”?

Tövissi Ildikó, a riporter, az ember, a művész, a hívő magyar keresztyén nő és édesanya távozásával keletkezett hatalmas űrt nagyon nehezen lehet majd betölteni. Az én lelkemben is kimondhatatlanul nehéz lesz, hiszen minden fontosabb téma, amelyről a közszolgálati televízióban valaha beszéltem, mindazok az egyházi, társadalmi, történelmi és erkölcsi kérdések, amelyeket a Nagyenyesi Bethlen Gábor Kollégium, majd a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet falai közül valaha a nagyvilág színe elé vittem, és amelyekről a teológiai hallgatónak az előadásokon most is beszélek, mind-mind elszakíthatatlanul kötődnek Ildikóhoz és Áronhoz.

1979 őszén, első elemi osztályba indulásom alkalmával édesanyám József Attila *Ne légy széles* című versének sorait írta fel egy cédulára, és becsempészte a tolltartómba:

Ne légy széles.

*Bár munkádon más keres –
dolgozni csak pontosan, szépen,
ahogy a csillag megy az égen,
úgy érdemes.*

Három hónapba telt, mire ki tudtam betűzni a sorokat. Három percbe telt, míg megtanultam a vers szövegét. Harminckét éve tanulom a vers igazát. Nagypénteken pedig a Román Televízió Magyar Adásának honlapján ugyanezzel a verssel találkoztam: Tövissi Ildikó saját szakmai pályafutását összefoglaló művészi hitvallásaként hivatkozott rá.

Nincsenek véletlenek. Ő odaátról, finom és gyöngéd modorú visszavonulása emlékeként, királynők és fejedelemasszonyok legkifogástalanabb etikettjét megszégyenítő tapintatossággal még hagyott számomra egy utolsó üzenetet. Ő, aki ott jár már a csillagok között, sőt, fönn a csillagok felett, még egyszer, szelíden, életre szólóan üzent nekem:

Ne légy széles.

*Bár munkádon más keres –
dolgozni csak pontosan, szépen,
ahogy a csillag megy az égen,
úgy érdemes.*

Most, nagypéntek éjszakáján, a nagyszombati vigília idején, egymagamban, a szombat közeledtével sebtében eltemetett Úrra, és számomra szintén villámgyorsan eltávozó Tövissi Ildikóra gondolva csakis a húsvéti feltámadás-ünnep örömeiben kereshetem a vigasztalást. Ha a Jó Isten megengedte, hogy „az ügy” miatt csak most szerezzek tudomást minderről, akkor csak egyetlen választásom maradt: hinnem kell abban az ügyben, amely ránk bízott. Hinnem kell az egymás felé fordulás, az egymásért való könyörgés értelmében és értékében. Hinnem kell, hogy megéri egymásra gondolni és egymásra találni a súlyos nagypénteki éjszakában: mert Erdélyben többször és hirtelenebbül van nagypéntek, mint másutt. Mindnyájunknak hinnünk kell abban, hogy új és különleges ismertetőjelünk, az egymás iránti szeretet megéri a fáradságot: *Új parancsolatot adok néktek, hogy egymást szeressétek; amint én szeretlek titeket, úgy szeressétek ti is egymást. Erről ismeri meg mindenki, hogy az én tanítványaim vagytok, ha egymást szeretni fogjátok.* (Jn 13,34–35) Hinnünk kell abban, hogy mindezt nem lehet elkapkodni, nem lehet elsietni.

Juventus – ventus, azaz „fiatalság – bohóság”, mondták a régiek. Szó szerint viszont ezt jelenti: „fiatalság – szél”. Ne légy szeles. Ne legyünk szelesek, és ne legyünk játékaik mindenféle szélnek. Higgyünk a szeretet hatalmában, az Úr feltámasztó erejében, és az ő testének élő tagjaiként higgyünk szent egymásrautaltságunkban is. Ha csupán tizedannyira tudunk hinni ebben ahhoz képest, ahogyan Tövissi Ildikó hitt minden ügyben, amelynek szolgálatát felvállalta – keresztyénül, megalkuvás nélkül és magyarul –, akkor a csodák még el sem kezdődtek ahhoz képest, ami ezután következik.

Jézus keresztye alatt a nők tartottak ki végig. Feltámadásának első tanúi is nők voltak. Eleinte nem is hittek nekik a férfiak. Tövissi Ildikó úgy beszélt, úgy alkotott és úgy élt, hogy neki nem lehetett nem hinni. Most pedig azt nem lehet elhinni, hogy elment. Hiszen él és itt van. Űzen. Itt lesz minden istentiszteletünkön, valahányszor elmondjuk a bűnvalló imádságban: „egybegyűltünk itt és az üdvözült lelkek társaságában”. Itt lesz minden templomban, minden faluban, parókián, iskolában, amelyről valaha filmet, riportot készített. Itt marad az üzenete: Ne légy szeles. És míg ez intést megszívleljük, ő is bevár bennünket annál az Atyánál, akihez előttünk ment, hogy onnét figyelje annak a népnek, közösségnek, Anyaszentegyháznak a sorsát, melynek szolgálatában példás hűséggel járta végig az örökkévalóságból számára kimért 53 esztendőnyi tanulmányutat: pontosan, szépen, ahogy a csillag megy az égen, mert csak úgy érdemes.

Drága Ildikó! Isten velünk, viszontlátásra!

Pásztori-Kupán István